

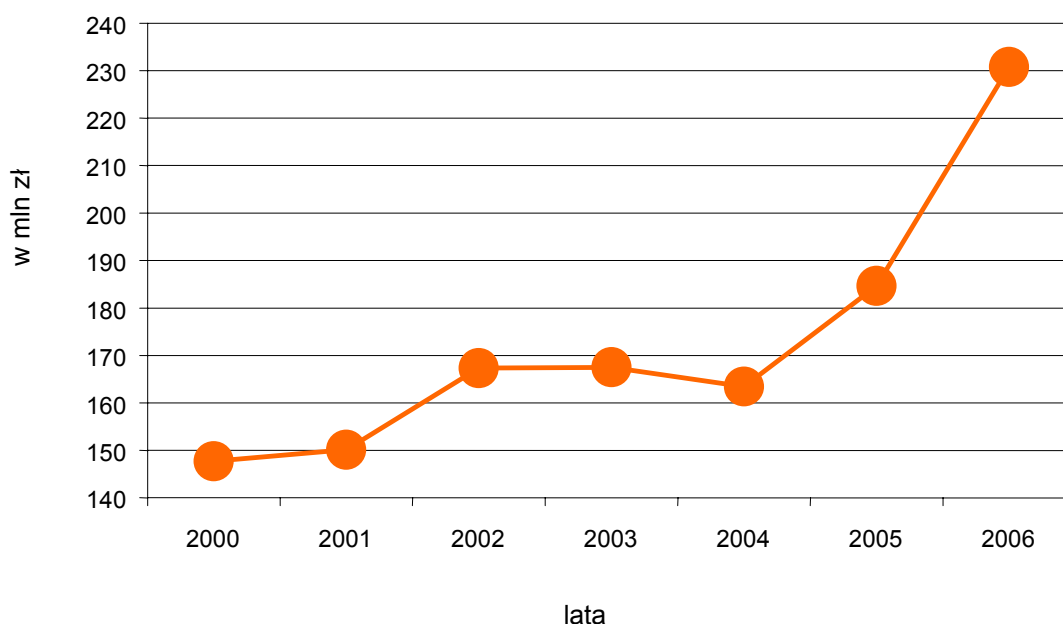
POMOC SPOŁECZNA W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2006 R.

Tematykę pomocy społecznej Urząd Statystyczny w Krakowie prezentuje corocznie w formie tablicy w Roczniku Statystycznym Województwa Małopolskiego oraz w publikacji Województwo Małopolskie - Podregiony, Powiaty, Gminy. W szerszym zakresie temat ten był przedstawiony w publikacji „Warunki życia ludności w województwie małopolskim w 1999 r.” Stąd w celach porównawczych w niniejszym opracowaniu - tam gdzie to możliwe, nawiązano do informacji z tamtego okresu i lat następnych.

Prezentowane dane dotyczą pomocy społecznej świadczonej poprzez sieć gminnych ośrodków pomocy społecznej (GOPS) i powiatowych centrów pomocy rodzinie (PCPR) zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., która zaczęła obowiązywać od 1 maja 2004 r. Dane sprzed tego okresu zostały doprowadzone do porównywalności poprzez wyłączenie rent socjalnych oraz zasiłków związanych z ochroną macierzyństwa - na podstawie ustawy o rencie socjalnej z dnia 27 czerwca 2003 r. i ustawy o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r.

Na przestrzeni lat 2000-2006 wielkość wydatków na pomoc społeczną stopniowo wzrastała, z pojedynczym niewielkim zmniejszeniem w 2004 roku, co przedstawia wykres.

ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

W 2006 roku na pomoc społeczną przeznaczono 230,8 mln zł, czyli o 25,0% więcej niż rok wcześniej. „Skokowy” wzrost tych środków spowodowały między innymi wypłaty zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną oraz wypłaty jednorazowych zasiłków w ramach programu pomocy dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy. W 2005 r. wypłat z takich tytułów nie było w ogóle.

Środki pomocy społecznej w około 3/4 są wydatkowane w formach pieniężnych, głównie jako zasiłki - stałe, okresowe lub celowe, a pozostała 1/4 to pomoc niepieniężna głównie w formie posiłku, schronienia, ubrania. W analizowanym okresie z różnych form pomocy skorzystało 183,7 tys. świadczeniobiorców (liczonych jednorazowo, bez względu na to z ilu form lub rodzajów pomocy korzystali) i w porównaniu z 2005 rokiem ich liczba wzrosła o około 10%. W 2000 roku liczba beneficjentów pomocy społecznej była znacznie niższa i wynosiła 156,9 tys. osób.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, które spełniają tzw. kryterium dochodowe. W 1999 roku wysokość kryterium dochodowego (netto) dla osoby samotnie gospodarującej wynosiła 351 zł, a od października 2006 r. – 477 zł.

Kryterium dochodowe na osobę w rodzinie w 1999 roku wynosiło: - 318 zł na pierwszą osobę, - 224 zł na drugą i następne w wieku powyżej 15 lat, oraz 160 zł na dzieci i młodzież do lat 15. W myśl nowej ustawy (obowiązującej od maja 2004 r.) to kryterium od października 2006 r. wynosi 351 zł na każdą osobę w rodzinie.

Niektórzy świadczeniobiorcy korzystali z kilku form lub rodzajów pomocy, gdyż liczba osób liczonych tyle razy z ilu form pomocy skorzystali wynosiła w 2006 roku 237,6 tys., rok wcześniej 218,9 tys., a w 2000 roku 177,8 tys. osób.

TABL.1 ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005		2006	
	w tys. zł	w odsetkach	w tys. zł	w odsetkach
OGÓŁEM	184637,0	100,0	230774,3	100,0
Zadania realizowane przez Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej	147620,5	80,0	190832,0	82,7
zlecone	39494,9	21,4	62040,8	26,9
własne	108125,6	58,6	128791,2	55,8
Zadania realizowane przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie	37016,5	20,0	39942,3	17,3
własne	37016,5	20,0	39942,3	17,3

W Powiatowych Centrach Pomocy Rodzinie formy pomocy rodzinom i osobom w rodzinach realizowane w ramach zadań zleconych w ostatnich latach nie występują.

Pomoc realizowana przez Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

Główny strumień pomocy społecznej jest kierowany do osób i rodzin za pośrednictwem gminnych ośrodków pomocy społecznej. W 2006 roku te placówki udzieliły pomocy o wartości 190,8 mln zł, co stanowi 82,7% ogółu środków na te cele.

GOPS-y realizują zadania pomocy społecznej w ramach zadań zleconych przez administrację rządową oraz zadań własnych (samorządowych) gmin.

W ramach zadań zleconych pomoc jest świadczona w 3 formach – zasiłku stałego, zasiłku celowego na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywnościową lub ekologiczną oraz specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W omawianym roku wartość świadczeń w tych 3 formach wyniosła 62,0 mln zł, a otrzymało ją 32,1 tys. osób.

Zasiłki stałe są wypłacane z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności. W 2006 roku pomoc w tej formie otrzymywało 13,1 tys. a rok wcześniej 12,3 tys. świadczeniobiorców. Na te zasiłki w 2006 roku przeznaczono niemal 41 mln zł, czyli o 9,2% więcej niż rok wcześniej. Wysokość zasiłku stałego jest ustalona ustawowo i waloryzowana. W 2006 roku zasiłek ten nie mógł być wyższy niż 444 zł. Dla porównania w 1999 roku zasiłek stały wynosił 338 zł, a otrzymywało go 4,5 tys. osób. Wówczas pomocy w tej formie udzielono na kwotę 13,5 mln zł.

Występujące sporadycznie **zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywnościową** w 2006 roku pochłonęły 18,8 mln zł (powódź w gminach południowo-wschodniej części województwa). Te zasiłki otrzymało 19,8 tys. osób z blisko 800 rodzin. Rok wcześniej nie było tego typu wydatków.

Na pomoc w formie **specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania** w 2006 roku wydatkowano 2,2 mln zł, a skorzystały z niej 644 osoby. Zarówno liczba korzystających, jak i kwota były nieco wyższe niż rok wcześniej.

Na pomoc w formie zadań zleconych gmin przypada około 1/3 środków będących w gestii GOPS. Zdecydowanie większa pomoc jest kierowana w różnych formach realizowanych w ramach zadań własnych gmin. W omawianym roku w ramach tych zadań otrzymało pomoc 158,3 tys. osób na ogólną kwotę 128,8 mln zł. W porównaniu z 2005 rokiem liczba świadczeniobiorców była minimalnie niższa, a kwota świadczeń wyższa o 19,1%.

TABL.2 ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH GMIN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005		2006	
	w tys. zł	w odsetkach	w tys. zł	w odsetkach
OGÓŁEM	108125,6	100,0	128791,2	100,0
Zasiłki okresowe	29395,4	27,2	33092,9	25,7
Zasiłki celowe i w naturze	36706,6	33,9	48098,1	37,3
Posiłki	22925,3	21,2	26872,5	20,9
Usługi opiekuńcze	16519,7	15,3	18093,0	14,0
Schronienie	2083,3	1,9	2167,9	1,7
Pozostałe	495,3	0,5	466,8	0,4

W ostatnich dwóch latach struktura wydatków na powyższe świadczenia była zbliżona. Największe kwoty, przekraczające 1/3 ogółu tych środków, a w liczbach bezwzględnych 48,1 mln zł w 2006 roku i 36,7 mln zł rok wcześniej, skierowano do świadczeniobiorców w formie **zasiłków celowych i w naturze**. Ta pomoc jest przyznawana w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia wydatków na świadczenia zdro-

wotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu lub pokrycia kosztów pogrzebu. Tego rodzaju zasiłki mogą być przyznane osobom lub rodzinom, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego.

Relatywnie duże środki - ponad 1/4 całej puli, a kwotowo - 33,1 mln zł w omawianym okresie i 29,4 mln zł rok wcześniej, przeznaczono na **zasiłki okresowe**, które przysługują osobom lub rodzinom ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Na **posiłki** wydatkowano w ostatnich dwóch latach odpowiednio - 22,9 mln zł i 26,9 mln zł, co stanowi po około 21% ogółu środków rozdysponowanych w sieci GOPS w ramach zadań własnych gmin. Z tej pomocy korzystały głównie dzieci, które zarówno w 2005 jak i w 2006 roku stanowiły ponad 90% ogółu otrzymujących pomoc w tej formie.

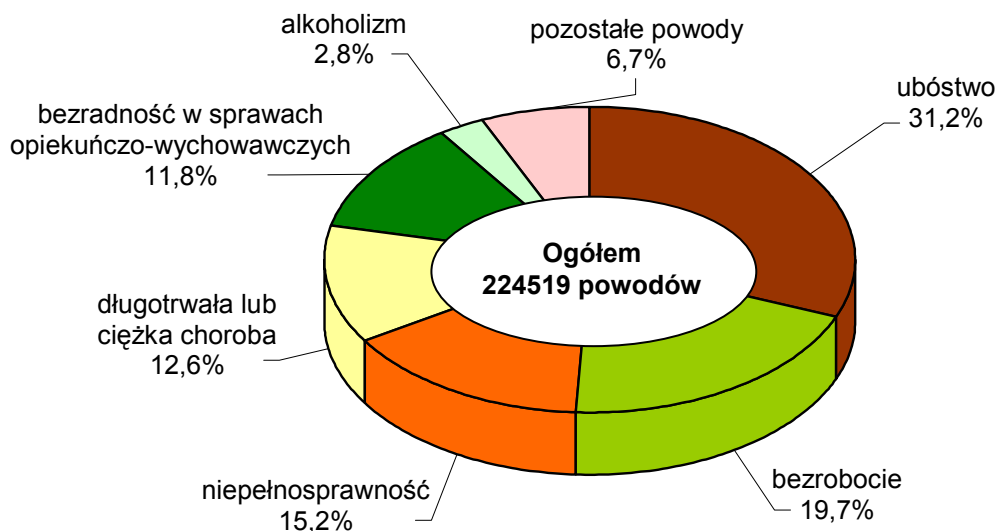
Znaczące kwoty – 16,5 mln zł w 2005 roku i 18,1 mln zł w omawianym roku przeznaczono na pomoc w formie **usług opiekuńczych**. Z tej formy pomocy skorzystało w 2006 roku 5,7 tys. osób, a rok wcześniej 5,3 tys. Dla porównania w 1999 roku tego rodzaju pomoc o wartości ponad 17 mln zł skierowano do 6,2 tys. osób.

Powody przyznania pomocy

Trudna sytuacja materialna uprawniająca do pomocy społecznej w 2006 roku była udziałem ponad 103 tys. rodzin (rok wcześniej niespełna 101 tys.), w których żyło 354,7 tys. (rok wcześniej 360 tys.) mieszkańców województwa. Dla porównania w 1999 roku pomocą społeczną w sieci GOPS było objętych niemal 120 tys. rodzin, w których żyło 464 tys. mieszkańców.

Jest wiele powodów trudnej sytuacji życiowej, która zmusza osoby i rodziny do ubiegania się o pomoc społeczną. W uzasadnieniach wniosków składający wykazują jeden lub więcej powodów ich trudnej sytuacji i te powody (po weryfikacji) są podstawą przyznania świadczenia. Poniższy wykres przedstawia powody przyznania pomocy według częstości ich występowania.

POWODY PRZYZNANIA POMOCY SPOŁECZNEJ RODZINOM W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2006 R.

Najczęstszym powodem przyznawania świadczeń było ubóstwo. W 2006 roku w ogólnej liczbie powodów ubóstwo stanowiło 31,2%. Na tej podstawie pomoc otrzymało 70 tys. rodzin, w których żyło 254,3 tys. osób. Relatywnie wysoki udział w powodach trudnej sytuacji życiowej ma bezrobocie – niemal 1/5 ogółu wykazywanych powodów. W omawianym roku z tego powodu skierowano pomoc do ponad 44 tys. rodzin, w których żyło 171 tys. mieszkańców. Niepełnosprawność była powodem przyznania pomocy dla ponad 34 tys. rodzin, w których żyło 91 tys. osób. Długotrwała lub ciężka choroba stanowiła podstawę świadczeń dla ponad 28 tys. rodzin i niemal 83 tys. żyjących w nich osób.

Dla porównania w 1999 roku w rodzinach, które otrzymały pomoc z powodu ubóstwa żyło ponad 296 tys. osób; w rodzinach dotkniętych bezrobociem - 143 tys. osób, a w rodzinach, które otrzymały pomoc z powodu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby - ponad 211 tys. osób.

Pomoc realizowana przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

Pomoc społeczna świadczona dla rodzin i osób w rodzinach przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie jest kierowana głównie do rodzin zastępczych. Ponadto PCPR kierują pomoc mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem do osób, które opuszczają rodziny zastępcze oraz placówki wychowawcze, opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjne.

W 2006 roku PCPR wydatkowały na te cele środki o wartości 39,9 mln zł, a rok wcześniej - 37,0 mln zł.

Do osób w rodzinach zastępczych w omawianym roku skierowano pomoc w wysokości 30,9 mln zł, z której skorzystało 4,3 tys. osób. W 2005 roku na pomoc dla rodzin zastępczych przeznaczono niemal 29 mln zł, a skorzystało z niej nieco ponad 4 tys. osób.

W 2006 roku środki przeznaczone na pomoc w celu życiowego usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem dla osób opuszczających rodziny zastępcze, placówki wychowawcze, opiekuńczo-wychowawcze i socjalizacyjne zamknęły się kwotą 10 mln zł, a rok wcześniej na tę pomoc przeznaczono blisko 8 mln zł.

Najczęściej pomoc tego typu jest kierowana w formie pieniężnej na kontynuowanie nauki oraz w formie rzeczowej na zagospodarowanie.

Niniejsza informacja została opracowana na podstawie zbiorczych sprawozdań MPiPS-03, otrzymywanych przez US z Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.